

Theologie: nadenken over het geloof ó over de uitdaging van een studie aan universiteit en seminarium

Ik schrijf dit artikel vooral voor jou, als je dit jaar voor de keuze staat een vervolgopleiding te kiezen. En daarbij speelt met de gedachte een studie te volgen die je de kennis en vaardigheden verschaft om later werkzaam te zijn in het koninkrijk van God. Ik wil het met je hebben over een studie theologie die een combinatie is van studeren aan de universiteit en aan het baptistenseminarium. Ik waarschuw je als je aan deze regels begint. Je zult je best moeten doen. Af en toe zul je het misschien in je hoofd horen kraken. Je moet dat willen en aandurven. Wat dat betreft werkt dit artikel selecterend. Wie niet door dit artikel heen komt, moet niet verder willen gaan in de richting van de studie waarover ik het ga hebben. (Er blijven dan voldoende andere wegen over om te leren God en zijn gemeente te dienen). Ik daag je uit je hersens te gebruiken. Nu, en straks in een studie waarover ik zelf enthousiast ben.

Geloven en denken

Ik heb het over activiteiten die zich afspelen onder het dak van onze schedel. Maar is dat de spijker wel op zijn kop geslagen als het gaat om God en het dienen van Hem? Zit je dan niet 40 cm. te hoog? Geloof is toch een zaak van het hart? In de 5^e eeuw na Christus zei Augustinus, een theoloog die tot op de dag van vandaag wat te zeggen heeft: *Ik geloof om te begrijpen*. Hij verbond geloven met denken. En wel op die manier dat het geloof uitgangspunt en voorwerp is van denken. Theologie: nadenken over het geloof. Theologie: het geloof denken. Wie zegt dat het geloof niet iets is om scherp over na te denken, maakt het geloof tot een wereldvreemde zaak. Want laten we eerlijk wezen: we denken over alles na! En we richten ons leven in met de resultaten van al ons nadenken over het leven. We denken al eeuwen met toenemend succes na over hoe de natuur in elkaar zit. En middels de techniek wonen we in een wereld die opgebouwd is uit alle ontdekkingen en uitvindingen van het menselijk denken. We denken na over ons lichaam. We denken na over onze geest. We denken na over de menselijke samenleving. En zou het geloof in God dan buiten het domein van menselijk denken gehouden moeten worden? Dan zou geloven een leven- en wereldvreemde zaak zijn!

Maar is nadenken over God en zijn relatie met ons, niet een vorm van hoogmoed? God is toch groter dan onze grootste woorden over Hem! Hij is hoger en dieper dan onze hoogste en diepste gedachten! God is inderdaad niet in onze gedachten over Hem op te sluiten. Maar dat geldt voor heel wat zaken waarover wij nadenken. Neem de liefde tussen twee mensen. Daarover kun je psychologisch heel wat verstandige opmerkingen maken. Maar het laatste woord kun je er niet over spreken. Wie over dingen nadenkt, moet de grenzen van zijn denken willen kennen. Dat geldt in het bijzonder voor het nadenken over het geloof. Maar dat houdt niet de zinloosheid of zelfs de zondigheid van denken over het geloof in.

Het geloof in God kent vele expressievormen. Het geloof krijgt uitdrukking in muziek. Ook met tubes verf en een penseel kun je wat met het geloof. Het geloof kan gestalte krijgen in daden van barmhartigheid. Christelijke hulpverleningsorganisaties doen een beroep op ons dat mogelijk te maken. Moet je, als je dit allemaal realiseert, dan niet zeggen dat het geloof óók gestalte moet kunnen krijgen in gedachten?! Juist óók in het denken, omdat onze leefwereld steeds meer een doordachte wereld is? Nadenken over het geloof... het geloof denken... Ik formuleer het voor mezelf nog scherper: over het geloof nadenken is een vorm van geloven. Theologie: nadenken over het geloof. Het geloof is hierin uitgangspunt en voorwerp van denken. Als docent in de theologie kom je soms in contact met mensen die zeggen theologie te willen gaan studeren om zelf te ontdekken wat geloven eigenlijk is. Ik raad hen dan af aan die studie te beginnen. De theologie schenkt geen geloof. Geloof heeft zijn eigen bronnen. Het is een gave van God. Geloof heeft een eigen fundament. Dat is de zekerheid die de Heilige Geest bewerkt. Maar wie het geloof ontvangen heeft en de zekerheid van het geloof kent, mag zich laten uitdagen om daarover te gaan nadenken.

Het nut van theologie

Theologie: nadenken over het geloof. Wat is het nut hiervan? Denken kost moeite, zeker als het over moeilijke zaken gaat. Als iets moeite kost, vragen we altijd naar het nut er van. De vraag naar het nut van theologie doet niet geheel recht aan het nadenken over het geloof. Dat nadenken kost niet alleen maar moeite. Het is op zijn tijd ook een zaak van vreugde! Het is een vreugdevolle ontdekking als geloofszaken ook intellectueel helder worden, als je de juiste woorden hebt gevonden, als geloof nog niet zo gek blijkt te zijn. Nut is altijd nuttig voor iets anders. Vreugde is een doel in zichzelf. Een gedachte over God en zijn werk die èn intellectueel èn geloofsmatig vreugde geeft, heeft haar recht van bestaan in zichzelf.

Maar goed: de vraag naar het nut van nadenken over het geloof blijft een gerechtvaardigde vraag. Ik wil dat nut in een tweetal punten aan de orde stellen.

In de eerste plaats: *Denken is nuchter en geloof heeft nuchterheid nodig*. We leven in een tijd dat de logica, de rationaliteit van het verstand, niet zo hoog scoort in de publieke opinie. We zijn momenteel dol op ervaring en gevoel. Maar nuchterheid blijft broodnodig. Denken over geloof en onze persoonlijke en gemeentelijke geloofspraktijken helpt ons om nuchter te kijken naar wat we geloven en in naam van God allemaal doen (en laten). Waar zijn we nou eigenlijk mee bezig? Ik neem een voorbeeld uit de actualiteit van de Nederlandse baptistengemeenten.

Het is nog niet zo lang geleden dat baptistengemeenten -familie-gemeenten- waren. De leden vormden een geestelijk gezin, toegewijd aan de Heer en aan elkaar. De gemeente was een deel van je identiteit. Je werd bij wijze van spreken in de gemeente geboren, je groeide er op, kreeg er je vrienden, vond er je levenspartner, bracht er je vrije tijd in door, en stierf er tenslotte in. Tientallen jaren lang lag de kracht van baptistengemeenten in dit type gemeente-zijn. De tijden veranderen! Oude familiegemeenten vergrijzen en sterven weg. Gemeenten die in onze tijd groeien en vitaliteit tonen, zijn van een heel ander type. De ledenaanwas zit vooral in evangelische christenen die op zoek zijn naar -een fijne gemeente- daarvoor al heel wat kerken en gemeenten afgelopen hebben en die fijne gemeente tenslotte in een baptistengemeente gevonden hebben. Het is er een komen - en ook weer gaan - van mensen die een geestelijke gemeenschap zoeken -waar zij zich goed bij voelen- -ontvangen wat ze nodig hebben- Om de overgang in een oneliner te vangen: de gemeente is van een geestelijke familie een geestelijke markt geworden!

Hier wordt theologie nuttig. Wie door zijn studie heeft leren nadenken over het geloof, zal bij deze ontwikkeling een aantal nuchtere opmerkingen kunnen maken. Bijv.: de vroegere familie-gemeente had haar plek in een verzuilde samenleving. Voor baptisten was de gemeente hun zuil. Zeker een kleine en door velen als -sekte- beschouwde geloofsgemeenschap zocht haar kracht in een hechte onderlinge gemeenschap. Die tijden zijn voorbij. We leven in een open maatschappij. Godsdienst is een privézaak geworden. Onze cultuur is een keuzecultuur. Het baptisme is niet meer bijzonder. Baptistengemeenten functioneren voor het gevoel van velen in een groot circuit van evangelische gemeenschappen waarin op belijdenis van geloof wordt gedoopt. Na deze nuchtere analyse en rationele verklaring van de veranderingen die zich voltrekken, moet de theoloog beginnen aan het tweede deel van zijn denkopdracht. Hem/haar wordt de vraag gesteld: hoe kan en moet een gemeente die trouw wil zijn aan het nieuwtestamentisch gemeentebestel er uit zien in een maatschappij en geestelijke cultuur als boven geschetst?

We hadden het over het nut van theologie, van nadenken over het geloof. Nadenken is rationeel. Dit brengt ons bij een tweede punt van nuttigheid: *rationaliteit dient de communiceerbaarheid van het geloof*. Het christelijk geloof is geen geheimleer, die alleen verstaan kan worden in de besloten kring van hen die ingewijd zijn. Dat is een verschil tussen het christelijk geloof en de leringen van de Vrijmetselarij of het genootschap der Rozenkruisers. De prediking van het evangelie is een openbare zaak. Paulus ging erin Athene de markt mee op, waar ook de filosofen hun disputen voerden (Han. 17:15 e.v.).

Wie begrepen wil worden moet zich logisch uitdrukken. Alle mensen delen gevoel voor rationaliteit. Daarom moet theologie ook wetenschappelijk durven zijn. Wetenschap is rationele benadering van de werkelijkheid. En omdat zij rationeel is, kan iedereen er in principe over meepraten. Geloven is nog wat anders dan het geloof begrijpen. Hier ligt de grens van de theologie. De theologie heeft tot taak gelovigen te helpen de inhoud van het geloof zo helder - en dus logisch en rationeel - te communiceren dat ieder die het hoort begrijpt waar het om gaat. Geloven is begrijpen en aanvaarden. Iemand die de inhoud van het christelijk geloof heeft begrepen, kan het daarna verwerpen of aannemen. De aanneming is een werk van de Heilige Geest.

Als je je uitgedaagd voelt

Een heel verhaal! Maar theologie is dan ook een hele studie. Heel diepgaand in je geloof en in je denken. Heel uitdagend. Heel veel vragend. Ook heel veel biedend. Wanneer je je uitgedaagd voelt, moet je vooral komen naar de infodag die het baptistenseminarium op zaterdag 15 maart a.s. organiseert voor de dagopleiding die een combinatie is van studie aan de theologische faculteit van de Utrechtse universiteit en studie aan het seminarium. Zeer binnenkort zal het programma voor deze dag rond zijn en ook in *De Christen* gepubliceerd worden. Je kunt het ook persoonlijk ontvangen door een email te sturen naar Dr.R.Erwich@planet.nl of telefonisch contact op te nemen met ons via 033-4681584.

O.H. de Vries